

2019 – 5

HOLLANDS Maandblad

60

Hollands Maandblad **60**, in woord en beeld

HOLLANDS Maandblad

INHOUD NO. 5 – 2019

eenzestigste jaargang • nummer 858
mei 2019

Opgericht in 1959 door K.L. Poll.
www.hollandsmaandblad.nl

Redactioneel – Deze maand

Co Woudsma – Gedicht

Ton Rozeman – Spelen

Margriet de Koning Gans – En toen...

Philip Huff – Gedichten

Tjeerd Posthuma – Drie Zeer Korte Verhalen

Elly de Waard – Gedichten

Florus Wijsenbeek – Een migrantentelg die ezel heet

Anne van Winkelhof – Gedichten

Enne Koens – Koffie

Johannes van der Sluis – Gedichten

Fredie Beckmans – Penselenliefde

*

Bastiaan Bommeljé (m.m.v. Arno van der Valk)

Hollands Maandblad 60, in woord en beeld

Tekeningen Nina Roos

Auteurs in dit nummer

Colofon

Deze maand

Deze maand bestaat *Hollands Maandblad* exact zestig jaar sinds haar oprichting in 1959 door K.L. Poll. Hoewel tijdschriften idealiter de buitenwereld door een periscoop bestuderen en niet hun eigen huishouden door een vergrootglas, is vanwege dat kroonjaar enige reflectie te vergoelijken. Ter preventie van smaakloos inwendig onderzoek voorziet de volgende vraag die introspectie van peper: wat heeft *Hollands Maandblad* deze maand te vieren?

Is het feestelijk dat lezen immer geldt als wereldkampioen geestelijke duursport, maar dat het anno 2019 lager op de culturele apenrots staat dan televisieseries verorberen? Nee, dat vieren is wrang. Maar het is wel een voldongen feit. Onherroepelijk is de menselijke aandacht herverdeeld en lezen heeft moeten inleveren. Het is begrijpelijk om daarop te reageren als een eerstgeborene op een pasgeboren broertje ('Mama, wanneer gaat Netflix weer weg?'), maar het lijkt verstandiger een co-existentie of kruisbestuiving met andere aandachtstrekkingen na te streven. Slimmeriken hebben al uiteengezet dat de stervende literaire cultuur – met het literaire tijdschrift als een exponent – onoverkomelijk haar verhouding tot de dominante digitale cultuur moet herkalibreren om te overleven.

Is het in dat licht dan fuifwaardig dat *Hollands Maandblad* voort bestaat terwijl menig ander lovenswaardig literair tijdschrift is gesneuveld? Wellicht, maar hier is voorzichtigheid gepast. Zulks bejubelen resulteert al snel in dansen op andermans graf of gesnoef over de weigering van *Hollands Maandblad* om haar redactiekamer dicht te spijkeren in weerwil van de slinkende interesse in Nederlandse literatuur.

Is het dan zaak om het glas te heffen op de *Hollands Maandblad*-medewerkers vanwege de niet-aflatende stroom kopij van hoge kwali-

teit die ze blijven aanleveren? Jawel, hun productie is van onschatbare waarde, maar tussen maandblad en medewerker bestaat een dermate vanzelfsprekende relatie dat het loven daarvan afdoet aan haar onbaatzuchtige karakter. Bovendien is de schrijfdrift der Nederlanders ongekend: talloze literaire aspiranten beseffen nog steeds dat een duurzame schrijfcarrière kan starten onder de vleugels van *Hollands Maandblad*.

Is het dan gepast om de confettikanonnen te laden omdat *Hollands Maandblad* is gezegend met loyale afnemers? Jazeker, stap dan ook achter de gordijnen vandaan waar uw voeten zo aandoenlijk onder uitsteken, want voor deze litanie kunt u zich niet verschuilen: niet alleen bent u een standvastige en tegendraadse lezer, maar u bent evenzeer een mecenas. Kernachtiger gesteld: zonder u geen *Hollands Maandblad*.

Maar eigenlijk dient *Hollands Maandblad* al het vernoemde te vieren. Immers, ondanks dat lezen niet meer de Nederlandse cultuurconsumptie domineert, leeft dit tijdschrift voort, wat te danken is aan de kopij van een eclectische roedel medewerkers, waarmee *Hollands Maandblad* op haar beurt een schare abonnees en lezers al een diamanten huwelijk lang weet te bekoren. – DG

Spelen

Ton Rozeman

Hij zocht haar gezicht in de menigte die uit de sprinter stroomde. Een vrouw – blond, roze shirt – verscheen als laatste, keek om zich heen. Hij zwaaide, ze zwaaide terug. De vrouw liep op hem af, het lange perron over; een bos krullen, overvloedig als de rest van haar lichaam – borsten, buik, heupen, ze deinden in de zomerhitte.

Hij had zich voorgenomen zijn armen wijd te openen en te roepen: ‘Wie komt er in mijn huisje?’ Hij deed het niet.

Ze lachte een zenuwlachje.

‘Kussen we?’ vroeg hij.

Haar blik ging over zijn gezicht, alsof ze niet kon geloven dat hij het was. Toen viel ze hem om de hals, de stof van haar shirt plakte.

‘Papa,’ zei ze.

‘Meisje,’ zei hij. ‘Meisje toch.’

Op straat pakte hij haar warme hand. Door haar slippers kon ze alleen langzaam lopen, bij elke stap ketsten ze tegen haar voeten.

Ze wandelden langs de sloot naar zijn huis en onderweg keek ze om zich heen, nam zijn buurt in zich op, de treurwilgen, de eendjes, liet haar hand over een lavendelstruik glijden. Ze leek blij. Om iets te zeggen, vroeg hij of hij haar tas moest dragen, een soort strandtas was het, met een print met palmbomen. Ze keek hem aan alsof hij iets bijzonders had gezegd, ze knipperde een paar keer met haar grijsblauwe ogen.

‘Heel graag, papa.’

Hij nam de tas van haar over, het ding woog niks.

Bij hem thuis waren de gordijnen dicht. Het was er donker en koel.

‘Wil je iets drinken? Ik heb appelsap voor je in de koelkast staan.’

‘Eerst je huis zien,’ zei ze.

Hij wees haar de keuken, de wc, de slaapkamer. Terwijl ze in het halfduister de foto op het nachtkastje bekeek, voelde hij haar warmte. De foto was een kleurenprint op A4-formaat van haar aan het strand. Haar huid vlekkerig door het uitvergroten op de computer, de kanariegele badjas met capuchon bedekte alles behalve haar gezicht. Ernaast een andere foto waarop ze haar duim in haar mond stak.

‘Ik kijk er iedere avond naar,’ zei hij.

‘Lief,’ zei ze. ‘Lieve papa.’ En weer gaf ze hem een knuffel.

Ze liepen terug naar zijn woonkamer, waar hij de meubels aan de kant had geschoven. Midden in de kamer hielden ze halt. Ze pakte zijn hand, kneep daar een paar keer in.

‘Wij met ons tweetjes,’ zei hij. ‘Samen op het Spaanse strand.’

‘Gelukkig dat mama in het hotel is gebleven,’ zei ze. ‘Zo fijn dat ik papa voor mij alleen heb.’

Ze bleven even staan en keken naar de gesloten gordijnen waar het zonlicht van buiten doorheen lekte. Toen liep hij naar de eettafel die tegen de muur stond en waarop zijn laptop lag. Hij selecteerde het bestand met de zeegeluiden, klikte op ‘start’ en zette het volume hard. De kamer vulde zich met kabbelend water, golfjes die fluisterend stuksloegen, vogelgeluiden die hij niet kon thuisbrengen.

lees meer in het nieuwe nummer

En toen...

Margriet de Koning Gans

En toen... Het is de allersimpelste manier om een verhaal te vertellen. Vooral kleine kinderen blinken uit in toepassing van deze constructie. Indien je een gezinsmaaltijd een uur wil rekken: vraag een peuter waarover de tekenfilm van vanmiddag ging. Kinderen moeten nog leren dat een volledige en letterlijke reproductie van alles wat is gebeurd en gezegd niet een goed verhaal oplevert. Details vormen daarvoor nu eenmaal een slecht voertuig.

Misschien is het wel de eenvoudigste manier om literatuur uit te leggen: het is niet alleen de kunst van het schrijven, maar evenzeer de kunst van het weglaten. Een goede verteller weet details selectief te gebruiken, weet wanneer te zwijgen en weet woorden voortreffelijk te kiezen. Verder kan een volwaardige literaire verteller spanning opbouwen, beeldende metaforen vinden voor abstracte begrippen en gevoelens, waar nodig ironische afstand te bewaren, voortborduren op eerdere verhaalelementen en de natuur aanwenden om de sfeer in te kleuren. Ook weet de verteller structuur, ritme, balans en eenheid in een verhaal aan te brengen. Boven alles echter moet de verteller de verbeelding op gang brengen, zodat lezers in het verhaal kunnen opgaan.

Leerschool voor al die net genoemde vaardigheden, is de literatuur zelf. Een cruciale opstap naar die leerschool was het voortgezet onderwijs van voor 1999, waarin docenten Nederlands, Frans, Duits en Engels de ruimte kregen om de rijkdom van de literatuur in al haar facetten te behandelen. Dat literatuuronderwijs door het schrappen van lessen Nederlands bij de invoering van het zogenaamde Studiehuis in 1998¹ min of meer is afgedankt, verklaart misschien waarom de Nederlandse literatuur – evenals het oordeel dat recensenten daarover vellen (waar-

over later meer) – afzakte naar een niveau waarop versimpeling het voor het zeggen heeft.

Nederlandse uitgeverijen lijken daarmee rekening te hebben gehouden door hun jargon, specifiek hun genreaanduiding, te vereenvoudigen: tegenwoordig valt de roman onder de categorie ‘fictie’, die eerst nog een poos ‘literaire fictie’ werd genoemd. Ook als de roman in kwestie vrijwel geen enkele fictie bevat – hoogstens is het verhaal minimaal aangevuld, ingekort of mooier gemaakt.

Zo is de weg bereid voor de biografische ‘romans’ die tegenwoordig de Nederlandse markt overspoelen. Met name biografische ‘fictie’ over moeders door zoons geniet de grootste populariteit. Een kleine greep: Maarten ’t Hart, Tom Lanoye, Tommy Wieringa, Adriaan van Dis, Arnon Grunberg, Marcel van Roosmalen en Hugo Borst schreven romans² over hun moeder. Al die levens schijnen zo uitzonderlijk en interessant te zijn, dat er ‘fictie’ van moet worden gemaakt. Tegelijkertijd benadrukken de vertellers dat het allemaal echt gebeurd is, alsof dat een ultieme kwaliteitsgarantie is die kritische vragen over het geschrevene overbodig maakt. Dat eten van twee walletjes resulteert in een unieke samensmelting tot ‘waargebeurde fictie’, waartegen het publiek geen bezwaar blijkt te hebben, sterker nog: het publiek verslindt het.

lees meer in het nieuwe nummer

Koffie

Enne Koens

Ze zal wel beneden zijn.

‘Ria, Ria, Ria!’ roep ik op de trap.

Ze is bijna doof, dus ik laat weten dat ik er aan kom.

‘Wat?’ roept ze vanuit de huiskamer.

Als ik binnenkom, zie ik dat ze de krant leest. Voorovergebogen, zo krom als een hoepel, met bevende handjes.

‘Wat lees je daar?’

‘Gewoon, de krant,’ zegt ze.

Door hoe ze het zegt, weet ik al meteen dat er iets is.

‘Heb je koffie?’ vraag ik.

Ze knikt maar maakt geen aanstalten. Ik kijk om me heen. De lammellen, de houten servieskast, het kleed op tafel. Alles onveranderd. Al decennia. Een poppenhuis. Als ik een muurtje omduw, vind ik daarachter misschien een cameraploeg en een ademloze geluidshengelaar.

Ik heb haast, ik moet mijn schoenen vinden. Tot zover niets bijzonders. Ik kruip over de vloer. Mijn knieën schuren over het tapijt. Twintig euri per vierkante meter. Effen grijs. Ik voel het nog in mijn rug, de volgende keer laat ik het doen. Ik zal zo mijn koffie wel krijgen, denk ik nog. Daarna moet ik naar mijn werk.

Maar als ik opkijk, zit ze nog altijd over die krant gebogen.

‘Ria!’

Ze schiet overeind, draait zich met moeite om. Ze had veel meer moeten sporten, toen het nog kon. Dat heb ik vaak genoeg gezegd.

‘Ja?’

‘Het is al acht uur. Waar is mijn koffie?’

‘Hè?’

Doof.

‘Koffie!’ brul ik. Nog steeds met mijn knieën op de grond. De meubels kijken me medelijdend aan. Waar zijn die krengen? Ik weet haast zeker dat ik ze bij de verwarming heb achtergelaten. Dat doe ik altijd. Heeft zij ze vannacht verplaatst?

‘O, koffie,’ zegt ze. ‘Zeg dat dan meteen.’

Nu doet ze dus alsof ik het nog niet gezegd heb. Echt waar, ik heb de hoop allang opgegeven dat ze zegt: sorry schat, maar ik hoorde je niet, want ik word een beetje doof. En dat ik dan kan zeggen: geeft niet joh, schatje, zeg ik het wel twee keer, geen enkel probleem! Soms doet ze alsof ze het *wel* gehoord heeft, maar dat *ik* niet duidelijk genoeg was. Maar ik laat me geen probleem aansmeren. Zeker niet. Ik ben wel goed, ik ben een knappe jongen; of ik was een knappe jongen dan, hè. Ik weet nog als de dag van gisteren hoe alle meisjes keken. En ik laat me geen probleem aansmeren. Dus ik kom razendsnel overeind, klop mijn broek af, maak me breed, handen in mijn zakken als een cowboy.

‘Dan zou ik maar snel beginnen,’ zeg ik.

‘Hè?’ zegt ze weer.

lees meer in het nieuwe nummer

Penselenliefde

Fredie Beckmans

‘Kunst is de mooiste leugen.’ – THOMAS HIRSCHHORN

Mijn leven lang houd ik al van penselen, maar veel van mijn jeugd is vergooid aan kwasten. Zo werd ik geacht na schooltijd met een brede kwast leuzen te kalken en affiches te plakken met communistische oproepen. Voorwaarts en niet vergeten: dat soort kreten, die verder niemand heeft onthouden. Gelukkig hoefde ik niet aan de poorten van fabrieken te colporter met de partijkrant *De Waarheid*. Als kunststudent oogde ik nu eenmaal niet zo geloofwaardig als frontsoldaat in de klassenstrijd tegen de kapitalist die wat verderop tussen de kunstacademie en de textiel fabrieken woonde. Bovendien, de dochters van de kapitalist gingen ook naar de kunstacademie en ik kon best goed met ze opschieten.

Vanwege het kwasten werd ik trouwens regelmatig door de politie opgepakt en vastgezet. Ik was voor de agenten een oude bekende doordat ik in mijn puberjaren leed aan openbare dronkenschap en hasjiesj, maar nu was het vooral omdat ik de openbare orde ondermijnde door te dicht bij een verkeersbord of kruising affiches te plakken. Een keer zat ik in een tot cel omgebouwde wc. Het poepgat was dichtgemetseld. Mijn gedachten heb ik toen even stopgezet, en mijn hoofd was volkomen leeg toen ik na anderhalf uur naar buiten werd geleid. Wat bleek: de burgemeester had persoonlijk een brief geschreven dat ik diende te worden vrijgelaten. En dat terwijl ik de burgemeester helemaal niet kende!

Buiten het politiebureau werd ik opgewacht door kameraden die me naar het kantoor van de communistische partij brachten. Daar zat een groepje jongens en meisjes vet te grijzen. Ze hadden de brief van de burgemeester over de ontruiming van een kraakpand gebruikt, het mid-

denstuk uitgeknipt en zelf een tekst aangebracht met de mededeling dat ik terstond diende te worden vrijgelaten. Ik kende dat soort streken alleen uit jeugdboeken over de Tweede Wereldoorlog. Triomfantelijk heb ik nog dezelfde nacht met een extra brede behangkwas leuzen gekalkt. Wat ik allemaal precies schreef, weet ik niet meer, maar ik kan mij wel nog herinneren dat ik op mijn donder kreeg van de kameraden omdat ik teksten smeerde als ‘Geluk is geluk’ en ‘Artis facit saltus’. Als utopistisch communist en kunstenaar staat je hoofd nu eenmaal niet altijd naar de klassenstrijd. Niet voor niets koos ik voor een penseel als ik de internationale solidariteit thuis inruilde voor de hoogstpersoonlijke aanbedding van de kunst. Tijdens mijn jaren aan de academie ontwikkelde ik een bijna bestiale liefde voor penselen. Zo groeide het plan om tijdens een studiebezoek aan Moskou en het toenmalige Leningrad, Russische penselen te kopen van de staart van de ‘blauwe kasan’-eekhoorn: de Maserati’s onder de penselen! De blauwe eekhoorn komt wel sporadisch voor in Frankrijk, maar je krijgt daar zo’n beetje de doodstraf als je alleen al naar zijn staart kijkt. Tegenwoordig geldt zelfs de grijze eekhoorn daar als beschermd, zodat je de voorheen veel gebruikte ‘Petit Gris’-penselen ook al nauwelijks meer kunt krijgen. Een beetje schilder wil echter penselen van eekhoornstaarthaar. Het is veel zachter dan marterhaar – laat staan runderhaar, varkenshaar of synthetisch haar – maar eekhoornhaar is wel moeilijker te hanteren omdat het weinig veerkrachtig is. Het bijzondere aan het Russische penseel is dat alleen de staartharen van die blauwe eekhoorn worden gebruikt. Het resultaat is een penseel met de grootste zuigkracht van alle penselen van natuurharen, wat betekent dat je met veel waterverf in het penseel lekker kunt aquarelleren. En ik ben geboren om te aquarelleren.

lees meer in het nieuwe nummer

De beginselen, 1959-2019

Hollands Maandblad 60 jaar

Bastiaan Bommeljé

Dit blad zal vaker verwijzen naar een goed humeur dan naar een slecht. De schrijvers zullen gemeen hebben dat zij zich als twijfelaars beschouwen tegenover de zelfverzekerde praters over ‘Westerse waarden’, als conservatief tegenover de kwekers van een vijf minuten voor twaalf stemming, als conformist tegenover de schelders zonder goede manieren, als negatief tegenover de zoekers naar een positief geluid, als individualist tegenover ieder groepsbelang.

Dit waren de eerste zinnen van het ‘prospectus’ waarmee Kornelis Lubbertus (‘Bert’) Poll in het voorjaar van 1959 de verschijning van *Hollands Weekblad* aankondigde. Het waren ook de eerste zinnen van het redactioneel waarin hij in het voorjaar van 1984 stilstond bij het vijftienvintigjarige bestaan van zijn geesteskind, dat inmiddels *Hollands Maandblad* was geworden, en het waren tevens de eerste zinnen van het stuk waarmee hij in 1989 de dertigste verjaardag van dit tijdschrift markeerde. Hij publiceerde telkens vrijwel hetzelfde betoog, hoogstens voorzien van een kort naschrift. De beginselen van het blad bleven immers even geldig in elke tijd, tijdens elke mode en in elk geestelijk klimaat.

Geen wonder dus dat het ook de eerste zinnen waren van het nummer waarmee *Hollands Maandblad* in 2009 een halve eeuw oud werd en dat ze ook worden herhaald nu de zestig jaar is gehaald. Wellicht dat even de neiging opkomt tot een eigentijdse aanvulling. Iets in de trant van: ‘De schrijvers in dit tijdschrift zullen gemeen hebben dat zij zich als aarzelend anarchist beschouwen tegenover benepen nationalist, als schoorvoetende nationalist tegenover zelfgenoegzame kosmopolie-

ten, als ironische liberaal tegenover machtsbeluste managers, als scepticus tegenover iedere filosoof, als sociaaldemocraat tegenover zelfverrijkers van elke pluimage – en bovenal zullen zij zichzelf beschouwen als kritisch-rationalist tegenover alle vormen van bijgeloof of geestelijke dwingelandij.’

Het lijkt niet nodig. Zulke woorden klinken meteen als zelffelicitatie, en als iets de schrijvers en lezers van dit blad bindt, dan is het een aanzienlijke mate van aversie daartegen. Daarom zullen velen nu al mompelen dat zo’n stuk over de beginselen helemaal niet hoeft, want het enige beginsel van *Hollands Maandblad* dat telt, is dat in deze kolommen de Nederlandse consensusdwang op grote afstand wordt gehouden.

Bert Poll was eenendertig jaar toen op 20 mei 1959 het eerste nummer van *Hollands Weekblad* verscheen, enkele maanden nadat hij in vervolg op een min of meer uitgebreide samenspraak met een handvol geestverwanten bovengenoemde prospectus met de ‘motieven voor de oprichting’ had doen uitgaan naar beoogde medewerkers en geldschieters. De prospectus dus met die veelbetekenende eerste zin: ‘*Dit blad zal vaker verwijzen naar een goed humeur dan naar een slecht.*’

Misschien was dat goede humeur niet verbazingwekkend. Wellicht is elke eenendertigjarige die een literair-politiek weekblad opricht chronisch goedgehumeurd. Maar wellicht was 1959 ook een jaar waarin de lucht tintelde van optimisme, beloftes en een goed humeur. Dit was immers het jaar waarin te Slochteren de aardgasbel werd ontdekt, waarin de Russische Loena 3 voor het eerst foto’s van de achterkant van de maan maakte, waarin de Nederlandse Corine Rottschäfer Miss World werd en Teddy Scholten het Eurovisiesongfestival won, waarin de Dafodil haar debuut maakte op de Nederlandse wegen, waarin de tweeëndertigjarige Harry Mulisch *Het stenen bruidsbed* publiceerde als eerste Literaire Reuzenpocket, waarin het Nederlands Dans Theater onder leiding van de zevenentwintigjarige Hans van Manen werd opgericht, waarin de vijftienjarige Pim Maas de titel ‘Nederlandse Elvis Presley’

won, waarin het 500.000ste tv-toestel in Nederland werd aangesloten en de eerste uitzending van *Sport in beeld* te zien was, waarin de Nederlandse kranten bijna duizend artikelen publiceerden over ‘nozems’, waarin het tienerbandje The Beatles in de Liverpoolse Casbah Club voor het eerst meer dan één keer achter elkaar mocht optreden, waarin de film *Some Like It Hot* uitkwam, waarin Simon Vinkenoog voor het eerst LSD gebruikte, waarin Miles Davis de LP *Kind of Blue* uitbracht, waarin de Pacifistisch Socialistische Partij voor het eerst meedeed aan de verkiezingen, waarin het radioprogramma ‘Tijd voor Teenagers’ de lucht inging, en waarin Het Lieverdje op het Spui werd onthuld.

Dit was een goed jaar om een literair-politiek tijdschrift op te richten.

K.L. Poll had evenwel niet alleen oog voor de beloftes die in de lucht hingen, maar ook voor de wortels waarmee hij zijn blad in een traditie wilde planten. In het ‘prospectus’ heet het: *‘Het tijdschrift is bedoeld als een literair-politiek weekblad, maar dan beide woorden gebruikt in de zin waarin ook Ter Braak en Du Perron literaire en politieke figuren waren. Wij willen deze twee namen graag met wat nadruk als voorbeeld vermelden, niet alleen omdat hun werk het karakter van dit weekblad zal beïnvloeden, maar ook omdat angst voor epigonisme een schichtigheid tegenover hen heeft veroorzaakt, die als rem fungeerde voor de doorwerking van hun denkbeelden en gezindheid.’*

Dat wij hier schaamteloos bovenstaande alinea’s herhalen, die ook in deze kolommen te lezen waren toen *Hollands Maandblad* 45 werd, en nogmaals toen het blad de vijftigste jaargang haalde, betekent niet dat dit blad neigt tot herhaling van het bestaande. Integendeel, deze pagina’s zijn altijd een springplank geweest voor debutanten en een vrijplaats voor nieuwsgierigheid naar het onbekende. Misschien is het vasthouden aan de beginselen niet meer dan een voetnoot bij de obsessie van onze tijd met innovatie, verjonging en digitalisering. De reprise onderstreept dat *Hollands Maandblad* de afgelopen zestig jaar niet veel

anders is geworden – en dat evenmin wenste te worden. Het weekblad werd maandblad in 1963, er kwamen nieuwe redacties na Polls overlijden in 1990, en nu wij omzien in verwondering, rest slechts de conclusie dat *Hollands Maandblad* thans te oud is om nog veelbelovend te zijn, maar in elk geval nog te jong om zich over te geven aan de berusting der gearriveerden.

Van belang is slechts om vast te houden aan het beginsel van de oprichter: *‘Dit blad zal vaker verwijzen naar een goed humeur dan naar een slecht.’* Dat is hoognodig nu er zoveel lichtheid in het bestaan is gesloten dat de opgewektheid je dikwijls in de schoenen zinkt. Wij leven in een andere tijd dan zestig jaar geleden, maar dat maakt de door Poll geschetste geesteshouding van de medewerkers aan dit blad (*‘twijfelaar tegenover zelfverzekerde praters; individualist tegenover elk groepsbelang; wantrouwend tegenover de keurigheid maar ook tegenover slechte manieren’*) niet minder relevant – en het maakt de oriëntatie van dit tijdschrift (nieuwsgierigheid naar het antwoord op de vraag *‘hoe mengen zich belangen, moraal en ideeën’*) niet minder dringend.

Wie even opkijkt van zijn mobiele telefoon, beseft hoezeer zestig jaar na het eerste nummer het intellectuele en literaire klimaat waarin dit blad gedijt, is veranderd. Waarschijnlijk is het te gemakkelijk om te zeggen dat het minder vruchtbaar is geworden voor twijfelaars en individualisten, hoewel de woorden ‘wij moeten’ verontrustend gangbaar zijn geworden in het openbare leven en het besef geërodeerd lijkt dat er een fundamenteel verschil is tussen individualisme en ikkerigheid. Misschien is het enigszins teleurstellend dat de verknoping van ideeën en belangen nog even verlamdend is in de grappige cocktail van globalisering en provincialisering die wij de moderne tijd noemen. Wellicht is het sneu dat de neerlandistiek nu wegwijnt zonder dat ooit een studie werd gewijd aan dit blad. Materieel zijn wij wereldburgers, maar geestelijk is de horizon gekrompen tot *De Wereld Draait Door*, *Jinek* en *Pauw*. Misschien kunnen we naar de eigen Facebookpagina twitteren dat de elite in menig opzicht heeft gefaald. Maar de elite, dat zijn wij. Zo

geldt steevast: wij zijn zelf een symptoom van de kwaal die wij preten-
deren te genezen, om Karl Krauss te parafraseren. Het enige wat helpt,
is vaker te verwijzen naar een goed humeur dan naar een slecht. – BB

lees meer in het nieuwe nummer

Auteurs in dit nummer

FREDIE BECKMANS (1956) – Schilder, voordrachtskunstenaar, voorzitter van de Worstclub, ex-wereldkampioen kookperformance. Opgegroeid in een nonnenklooster in Winterswijk. Winnaar Hollands Maandblad Schrijversbeurs 2006-2007 (*essayistiek*).

PHILIP HUFF (1984) – Schrijver, dichter, scenarist, vertaler. Schreef onder meer de romans *Dagen van gras* (2009), *Niemand in de stad* (2012) en *Boek van de doden* (2014). Ontving de Hollands Maandblad Schrijversbeurs 2010-2011 (*proza*). In 2015 verscheen de essaybundel *Het verdriet van anderen*.

ENNE KOENS (1974) – Schrijft drama, proza, liedjes en jeugdromans zoals *Sammie en opa* (2013) (bekroond met een Vlag en Wimpel), *Ik ben Vincent en ik ben niet bang* (2017) en *Die zomer met Jente* (2019). Als toneelschrijfster schreef ze o.a. voor theatergroep Ausdauer, Maas theater en dans, en De Toneelmakerij. Volgend jaar ligt haar eerste bundel korte verhalen in de winkel.

MARGRIET DE KONING GANS (1942) – Studeerde Nederlands en Algemene Literatuurwetenschap te Leiden. Is onder meer werkzaam als redactrice. Ontving de Hollands Maandblad Schrijversbeurs 2006 (*essayistiek*) voor haar eerdere publicaties in *Hollands Maandblad*.

TJEERD POSTHUMA (1991) – Schrijft, vertaalt en bewerkt toneel, televisie, film en proza. In 2016 verscheen zijn debuutroman *Stad van Goud* bij Thomas Rap. www.tjeerdposthuma.nl.

NINA ROOS (1981) – Tekent en schrijft. Publiceerde verhalen en tekeningen in *Hollands Maandblad* en won de Hollands Maandblad Schrijversbeurs 2009/2010 (*proza*). Schreef de verhalenbundel *Neem op* (2011) en de roman *Drie dagen* (2016). Woont en werkt in Berlijn.

TON ROZEMAN (1968) – Schrijver. Publiceerde o.a. de verhalenbundels *Intiemer dan seks* (2001), *Misschien maar beter ook* (2004) en *Wat ik van liefde weet* (2013), alsook *Korte verhalen schrijven* (2011). Blogt op narratieven.nl.

JOHANNES VAN DER SLUIS (1981) – Werkt aan de dichtbundel *Ik ben de Verlosser niet*.

ELLY DE WAARD (1940) – Debuteerde in 1978 met de bundel *Afstand* bij Uitgeverij De Harmonie. Recent verscheen daar haar negentiende bundel, *Het Heterogeen* (2019). Beheert sinds 1974 het archief van voormalig partner, de dichter Chris J. van Geel. Publiceerde eerder vertalingen van Emily Dickinson en Amy Clampitt.

FLORUS WIJSENBEEK (1944) – Tussen 1984 en 1999 lid van het Europese parlement voor de VVD.

ANNE VAN WINKELHOF (1991) – Neerlandica, cultureel organisator en dichter. Publiceerde haar poëzie eerder in o.a. *Op Ruwe Planken*, *Hard/ Hoofd* en op een vuilniswagen van de Roteb (Rotterdam).

CO WOUDSMA (1960) – Debuteerde in 1997 met de dichtbundel *Viewmaster*. In 2005 verscheen zijn tweede dichtbundel, *Geluksinstructies*. Met filosoof Klaas Rozemond en tekenaar Jet Nijkamp maakte hij *Filosofie voor de zwijnen* (2004) en *Het aardse leven* (2009). In 2015 publiceerde hij zijn derde dichtbundel, *Hoogste zomer*.

HOLLANDS Maandblad

Redactie: David Garvelink

Redactieraad: Gerard van Emmerik, Beatrijs Ritsema en Mark Boog

Vormgeving: Steven Boland

Copyright: Auteursrecht voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Deze uitgave werd mede mogelijk gemaakt door subsidie van het Nederlands Literair Productie- en Vertalingfonds, thans Nederlands Letterenfonds.

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Redactiesecretariaat: Hollands Maandblad • Postbus 59.752 • 1040 LG Amsterdam •
Tél. 020-6175955 • info@hollandsmaandblad.nl (niet voor kopij)

Bij ongevraagde bijdragen postzegels voor antwoord bijsluiten

Uitgever: Stichting Hollands Maandblad, p/a Bilderdijkkade 63-b • 1053 VJ Amsterdam

Abonnementen: 12 nummers per kalenderjaar, prijs per jaargang € 84,50 •

Proefabonnement (3 nummers) € 24,50 Abonnementen die niet één maand voor afloop van de abonnementsperiode zijn opgezegd, worden automatisch verlengd

Opgave: S.P. Abonneservice • Postbus 105 • 2400 AC Alphen aan den Rijn.

Telefoon tijdens werkdagen van 9.00-17.00 uur: 0172-476085.

Een acceptgiro voor betaling volgt

Losse nummers: € 7,50 • dubbelnummers € 9,90 • Verkrijgbaar bij de boekhandel of door bestelling via www.hollandsmaandblad.nl dan wel per mail: HollandsMaandblad@spabonneservice.nl